

מדימות את האף

בעולם יש רק 50 כמוהם - ואחרי שנים שבהן שלטו בתחום גברים, גם נשים זוכות בו להצלחה עולמית • הכירו את אמניות הבישום, שרוקחות את הניחוחות לתעשייה שמגלגלת מיליארדים

יניב משיח

צילום: Getty Images

תמציות בשמים צילום: Getty Images

יועץ הבישום של בית גרלן. למותג היתה השפעה עצומה על התפתחות אמנות הבישום, כשנצרו למשפחת גרלן הקים את האוניברסיטה הראשונה של הבישום הפועלת עד ימינו בוורסאי.

אלברטו מורילס, "אף" ספרדי ממוצא אנדלוסי, עובד עם מיטב המותגים באופן עצמאי ויצר בשמים בין היתר עבור שופארד ונריסו רודריגו.

ואילו גיזה שויין נחשב לדמות צבעונית ולאיש שמאחורי הבישום המולקולרי, שכבש את המדפים עם קונספט של מולקולת ריח אחת בריכוז גבוה במקום פירמידה עמוסת תווים. "גוזה נחשב לילד הרע של התחום", מספרת תורן חן, "הוא בועט במוסכמות, מתנסה במולקולות ריח סינתטיות ובעבר יצר עם קרל לגרפלד בושם בניחוח ספרים ישנים. אגב, הוא נחשב למתנגד למגמת בשמי הסלכס שמשתלטת על המדפים."

"האף הנשי רגיש יותר"

אמני בישום תוצרת הארץ עוד אין, והסיבה לדברי תורן חן היא ש"בישראל חסרה תרבות בישום ארוכת יומין ואין בארץ מוסדות לימוד מתאימים שמהם יוכלו לצאת מאסטרים ואפים".

אמנות הבישום האירופית הקלאסית, שהתפתחה במאות ה-17-19 בצרפת, היתה גילדה סגורה של גברים

כשחברה בוחרת להעמיד בראשה "אף", זה כרוך בהרבה כסף ובהבטחה לחופש אמנותי. "בישום זאת אמנות", מבהירה תורן חן, "מסחרית אמנם, אבל היא מחייבת את האף להביא חידושים ושילובים לא שגרתיים. כמו אמנים, גם הם לא מוכנים שמנהל שיווק יחליט עבורם מה ליצור וכרבים מהם פונים לפיתוח בשמי בוטיק יקרים משלהם."

"ניחוחות ללא תכתיבים"

בין נושאי הרגל של מהפכת אמנות הבישום כדאי להכיר את רוז'ה ראב הבריטי, הפרופסור היחיד בעולם לתחום הבישום, שיוצר בשמי אמנות נדירים בשווי אלפי שקלים עבור מותגים אמנותיים.

גם ז'אן קלוד אלנה נחשב לבכיר ולמורה של רבים וטובים בתחום, שימש כאמן הבלעדי של בית "הרמס" הפריזאי ויצר בשמים בעבר עבור מותגים כמו קרטייה ודיווה. "במקביל לעבודתו הרשמית, אלנה הקים ביחד עם בתו בית בישום בוטיק צעיר ונועז תחת שם 'The different company' והוא יוצר בקצב שלו, ללא תכתיבי שיווק", אומרת תורן חן, "כשהוא פרש מהרמס לפני ארבע שנים הוא מינה לעצמו יורשת, כריסטין נאז'ל, שמהווה עוד ניצחון לאף הנשי".

ברשימה המכוברת נצא גם טיירי וואסר, המשמש

ל המדפים ברשתות הפארם ובאתרי האינטרנט הייעודיים מחכים לכם בשמים חדשים, לצד בשמים אייקוניים שאנחנו לא יכולים בלעדיהם. לא רבים יודעים, אבל מאחורי שובל הניחוחות עומדים אמני בישום בעלי שם עולמי, שנחשבים ל"אפים" של עולם הבישום. "בזירה המקצועית ניתן למצוא בכל העולם רק 50 'אפים' שכאלה, הנקראים 'מאסטר פרפיומרים' (master perfumers)", מסבירה גליה תורן חן, יועצת אסטרטגית בתחום הבישום. לדבריה, "רוב האפים הללו הם בוגרי האוניברסיטה המרכזית לבישום ISIPCA, בוורסאי, שעבדו עם חברות התמציות הבינלאומיות המספקות ניחוחות לבתי הבישום. חלקם זכו להיות 'אף' בלעדי עבור בית יוקרה אחר, ויש הפונים לדרך עצמאית".

אמן בישום הוא כימאי ומשורר בו בזמן, ותורן חן מגדילה ומתארת את יצירתו כ"רגש נוזלי בבקבוק". יש אמני בישום שהולכים רחוק ומציעים בשמי נישא ייחודיים, לאספנים בלבד, שמחירים נע בין 4,000 ל-8,000 שקלים. "נדיר שהבשמים הללו מגיעים לישראל, שכן הם מוצעים ישירות לאספנים במכירות פומביות מיוחדות ברחבי העולם", אומרת תורן חן, "במזויאון הבשמים בגראסה מוצגים בקבוקי בישום עתיקים מהמאות הקודמות, שלוקטו מרחבי העולם".

צילום: ג'ון אולמוסקי

גליה תורן חן

כריסטין נאז'ל, אמנית הבישום של הרמס

אמילי קופרמן, אמנית הבישום של טרוסרדי

גליה תורן חן: "בישום זאת אמנות, מסחרית אמנם, אבל היא מחייבת את ה'אף' לחידושים לא שגרתיים"

'ROUGE', נרסיסו ורודיגו. מחיר: 458 ש'

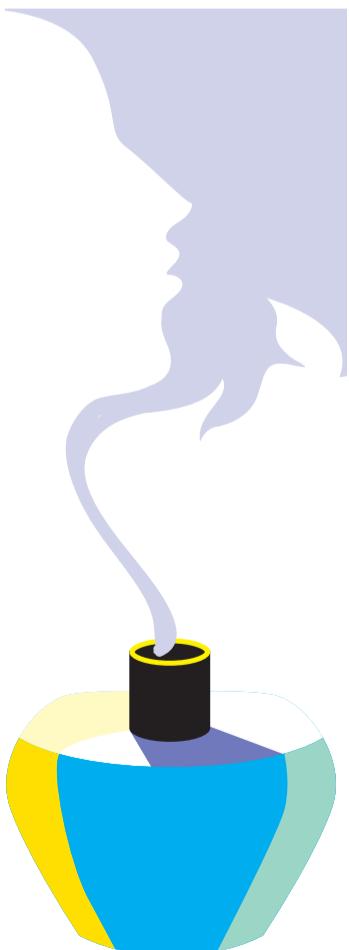
כריסטין נאז'ל: "ניחוח הוא זיכרונות, רגשות ותקוות. הניחוח נוגע בכולנו, כי הוא מייצג משהו אישי ורגשי"

'Twillie d'hermes', הרמס. מחיר: 590 ש', בלנדי ברשת אפריל

אמילי קופרמן: "היה לי חשוב להחליט שאני מביאה לידי ביטוי את האני שלי וליצור שפה וסגנון בישום אישי"

'Trussardi Sound of Donna', טרוסרדי. מחיר: 315 ש'

גברים, והיום אני שמחה לגלות שבשנים האחרונות יש יותר נשים בחזית תחום הבישום. אני מאמינה בכוח החלומות, ומניחה שאם מישהי חולמת לעסוק בתחום, אין שום סיבה שזה לא יקרה. אני רק ממליצה שאחרי שלמדת והעשרת את עצמך בידע, חשוב לדעת להפוך דף ולהתנתק ממקורות ההשפעה האלה כדי ליצור את סגנון הבישום האישי שלך."

מי היה מודל לחיקוי עבורך?

"כשהתחלתי לא היו נשים שמהן יכולתי ללמוד, כי התחום נשלט בידי גברים. כל המפגשים עם אמני הבישום היו מרתקים ומספקים מאוד בשלבים שונים בקריירה שלי, וכל אחד מהם היה מתגמל מסיבה אחרת. אף על פי כן, הייתי אומרת שלמידת רזי המי קצוע עם דומיניק רופיון, שיצר בשמים עבור מותגים כמו ברברי ודיוור, היתה חוויה חיובית במיוחד. ממנו רכשתי גישה, דרך עבודה, משמעת והתמדה. עם זאת, היה לי לא פחות חשוב להחליט שאני מביאה לידי ביטוי את האני שלי, כדי ליצור שפה שהיא שלי וסגנון בישום אישי משלי."

בעבר אמרה מעצבת האופנה קוקו שאנל ש"אישה ללא בושם היא אישה ללא עתיד". קופרמן מחזקת את דבריה של אייקון האופנה, ומוסיפה כי "בושם הוא אביזר בלתי נראה, המשפיע ישירות על התת-מודע. זהו נשק אדיר ורב עוצמה עבור נשים."

באיזה בושם את משתמשת?

"אני תמיד משתמשת בשמים שאני יוצרת, ומדוי-בר במגוון רחב של בשמים. בשעות הבוקר לרוב אני יכולה להשתמש במי מנדרינה, שנחשבים לקלילים ומרעננים, וכשאני יוצאת מהמשרד אתיו על עצמי בושם המבוסס על תו אלגום."

"תהליך למידה ארוך. זמן הלמידה מאפשר לאמן להפוך לאומן, במובן של בעל מלאכה, מה שמאפשר לעבודה להפוך לאמנות. אמן בישום צריך להיות גם בעל רגישות גבוהה, סקרנות לגבי העולם ובעל ראש פתוח, המאפשר ללכוד את העושר הרב של העולם. יש צורך גם בנדיבות מסוימת, עבור הרצון לחלוק את הידע של אמנות הבישום עם העולם."

מה הייחוד של עבודת אמני הבישום?

"בעיקר היכולת להיות אמן של רגשות ואומן של חומרי גלם יפים וטובים. כשאני יוצרת בושם אני רוצה ליצור רגשות ולגעת ברגישות וברגשות של האנשים ש'ילבשו' אותו. ניחוח של בושם אינו רק התרכובות שמהן הוא עשוי - ניחוח הוא זיכרונות, רגשות ותקוות. הניחוח נוגע בנו ומעביר בכולנו רגשות שונים, כי הוא מייצג עבורנו משהו אישי ורגשי."

"הבושם הוא נשק אדיר"

אמנית הבישום אמילי קופרמן מספרת שנחשפה לעולם הניחוחות כבר בגיל 13. "החלטתי שאהיה בש" מית כבר כנערה", היא נזכרת, "כשבטיל בית-ספרי הגענו לבית הבישום של רושאס בפואסי שבצרפת. במהלך הסיוור פגשתי את ניקולה מאמוניאס, שהיה ה'אף' של המותג, והדברים שלו הקסימו אותי. היה לי ברור שזה מה שאעשה כשאגדל."

כמו לא מעט קולגות, גם קופרמן למדה בוורסאי וכבר יותר מ-20 שנה שהיא נחשבת מאסטר פרפיום ועובדת עם מותגים יוקרתיים דוגמת טרוסרדי, פאקו ראבן וקרולינה הררה.

קופרמן נזכרת במפגשים שהיו לה במהלך השנים עם אמני הבישום הגדולים, ומספרת כי "כולם היו

שאמנותם עברה מאב לבן. "כיום נפרצו גבולות הגזרה, ואנחנו רואים מגמה בולטת ומבוכת של חדירת נשים לשפיץ של תעשיית הבישום העולמית", מאבחנת תורן חן, "לא הרבה יודעים, אבל לנשים יתרון אדיר בתחום - האף שלנו רגיש יותר לריחות ומבחינה ביולוגית חוש הריח הנשי לרוב מפותח יותר מזה של הגברים בזכות המבנה ההורמונלי שלנו."

האפים הנשיים, שהם בעצם הכוח הנשי של אמני נות הבישום, כוללים בין היתר את סופיה גרוסמן היהודייה, שנחשבת לאמנית בישום ותיקה, פועלת בארה"ב ומכונה "מלכת הוורדים" על שום חיבתה לפרח; את אינה רולנדר מסן פרנסיסקו, בעלת המותג INEKE; את אנני בינטיין הניו-יורקית; את מטיילד לורן שמתפקדת כאמנית הבישום הראשית של קר-טייה; ואת אמילי קופרמן, שיוצרת ניחוחות למותגי בישום דוגמת טרוסרדי וקרולינה הררה. כולן נחשבות למאסטר פרפיומרים.

"להיות אמן - ואומן"

מי שנחשבת למובילה העולמית בתחום היא כריסטיין נאז'ל, שהגיעה לבית הרמס ב-2014. "אני שייכת לדור שבו יש מעט מאוד נשים שהן אמניות בישום", היא אומרת, "לא הייתי בתו של אמן בישום, לא כאתי מעיר הבישום בצרפת גראסה, אבל בעיקר הייתי אישה. זה היה הדבר הגרוע ביותר באותו זמן - להיות אישה ואמנית בישום. למרבה המזל, הזמנים השתנו ואני נלהבת אמיתית של העצמת נשים ונרגי-שת מהנשים שהופכות חזקות יותר, במיוחד בתחומים שהם בשליטה גברית."

מה דרוש כדי להפוך לאמן בישום?